

Абайдың қара сөздері

ЖЕТІНШІ ҚАРА СӨЗ

Жас бала анадан туганда екі түрлі мінезбен туады: біреуі - ішсем, жесем, үйіктасам деп тұрады. Бұлар - тәннің құмары, бұлар болмаса, тән жанға қонақ үй бола алмайды. Нәм өзі өспейді, кутаптайды. Біреуі - білсем екен демеклі. Не көрсөн талшынып, жалтыр-жұлтұр еткен болса, оған қызығып, аузына салып, дәмін татып қарап, тамагына, бетіне басып қарап, сырнай-керней болса, дауысына ұмытылып, онан ержетінкірегенде ит үрсе де, мал шуласа да, біреу күлсө де, біреу жыласа да тұра жүгіріп, «ол не мене?», «бұл немене?» деп, «ол неге үйтеді?» деп, «бұл неге бүтеді?» деп, көзі көрген, құлагы естігеннің бәрін сұрап, тыныштық көрмейді. Мұның бәрі - жан құмары, білсем екен, көрсем екен, үйренсем екен деген.

Дүниенің көрінген һәм көрінбеген сирлер түгелдеп, ең болмаса дәнелеп білмесе, адамдықпен орны болмайды. Оны білмеген соң, ол жан адам жаны болмай, хайуан жаны болады. Әзелде күдай тағала хайуанның жанынан адамның жанын ірі жаратқан, сол әсерін көрсетпі жаратқаны. Сол қуат жетпеген, ми толмаған есісіз бала күндегі «бұл немене, ол немене?» деп, бір нөрсені сұрап білсем екен дегенде, үйқы, тамақта есімізден шығып кететүгін құмарымызды, ержеткен соң, ақыл кіргенде, орнын тауып ізденіп, кісісін тауып сұранып, гылым тапқандардың жолына неге салмайды екеміз?

Сол өрістетіп, өрісімізді ұзартып, құмарланып жиган қазына-мыйзызды көбейтсек керек, бұл жаның тамагы еді. Тәннен жан артық еді, тәнді жанға бас ұрғызыса көрек еді. Жоқ, біз олай қылмадық, ұзақтай шулап, қарғадай барқылда, ауылдағы боқтықтан ұзамадық. Жан бізді жас күнімізде билеп жүр екен. Ержеткен соң, күш енген соң, оған билетпедік. Жанды тәнге бас ұрғызыдық, ешнәрсеге көнілменен қарамадық, көзбен де жақсы қарамадық, көніл айтып тұрса, сенбідік. Қебен көрін нөрсөніде сиртын көргенге-ақ тойдық. Сырын қалай болады деп көнілге салмадық, оны білмеген кісінің несі кетіпте дейміз. Біреу кеткенін айтса да, үқпаймыз. Біреу ақыл айтса: «Ой, тәнірі-ай, кімнен кім артық дейсің!» - дейміз, артығын білмейміз, айтып тұрса үқпаймыз.

Көріктең сөүле жоқ, көнілде сенім жоқ. Құр көзбенен көрін біздің хайуан мaldan неміз артық? Қайта, бала күнімізде жақсы екенбіз. Білсек те, білмесек те, білсек екен деген адамның боласы екенбіз. Енді осы күнде хайуаннан да жаманбыз. Хайуан білмейді, білемін деп таласпайды. Біз тұк білмейміз, біз де білеміз деп надандығымызды білімділікке бермей таласқанда, өлер тірлерімізді білмей, күре тамырымызды адайтып кетеміз.

**Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев 2020 жылдың 6 наурызында
 Қазақстан Республикасы сыртқы саясатының 2020 – 2030 жылдарға арналған тұжырымдамасы турали
 Жарлықта қол қойған. Бұл тура туралы 9 наурызда Ақордада жарияланды.**

ПРЕЗИДЕНТ ҚАЗАҚСТАННЫҢ СЫРТҚЫ САЯСАТЫНЫҢ ТҰЖЫРЫМДАМАСЫН БЕКІТТІ

Президент Қаулысында:

1. Қоса беріліп отырган Қазақстан Республикасы сыртқы саясатының 2020 – 2030 жылдарға арналған тұжырымдамасы (бұдан өрі – Тұжырымдамас) бекітілсін.

2. Қазақстан Республикасының Үкіметі үш ай мерзімде Тұжырымдаманы іске асыру жөнінде шаралар қабылдасын.

3. Осы Жарлықтың орындалуын бақылау Қазақстан Республикасы Президентінің Әкімшілігіне жүктелсін.

4.«Қазақстан Республикасы сыртқы саясатының 2014 – 2020 жылдарға арналған тұжырымдамасы турали» Қазақстан Республикасы Президентінің 2014 жылғы 21 қаңтардағы № 741 Жарлығының күші жойылды деп танылсын.

5. Осы Жарлық қол қойылған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі, - делинген Жарлық мәтінінде.

Қазақстан Республикасы сыртқы саясатының 2020-2030 жылдарға арналған тұжырымдамасы 7 тараудан тұрады. Ағымдағы жағдайлар талдау, халықаралық тәжірибе, сыртқы саясаттың негізгі қағидаттары, сыртқы саясаттың мақсаттары мен міндеттері, даму үрдістері мен пайымы, іске асыру кезеңдері мен күтілетін нәтижелер, тұжырымдаманы іске асыруда қолданылатын нормативтік-құқықтық актілердің тізбесінің мәтінімен akorda.kz сайтынан толығырақ танысуга болады.

Ақорда

БАҚУАТТЫ АУЫЛ - ҚУАТТЫ ҚАЗАҚСТАН

Ауыл шаруашылығы – Қазақстанның экономикасындағы негізгі сала. Ишкі жалпы өнімнің 4,4%-ы ауыл шаруашылығының тиселі болғанымен, дәл осы ауыл шаруашылығында еліміздің еңбекке қаблелегі тұрғындарының 14%-ы жұмыс істейді, ауылдақ елді мекендерде 7,7 миллион (ел тұрғындарының 42%) халық тұрады.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Статистика жөніндегі комитетінің мәліметтері бойынша биылғы жылдың 1 қаңтарында экономиканың салалары бойынша ең тәменгі орташа жалақы ауыл шаруашылығында және ол 127,3 мың тенге шыгады. Бұл былтырмен салыстырғанда 15,6% жоғары, алайда, есім – елдегі орташа көрсеткіштегі біршама тәмен.

Аталған жұмыстардың кейір бөркетіндегіліктерінде орташа жалақы ауыл шаруашылығында тұралап тұрған шыгару? Бірақ, бұған ауыл адамдарының кірісіндейтін тәмендігі – себеп емес, бұл тікелей отандық АгроЕнеркесін кешеніндегі процестердің салдарынан деп ойлаймын.

28 ақпанда Парламент Сенатында «АгроЕнеркесінде кешеніндегі дамыту мәселе» тақырыбына арналған парламенттік тұндау өтті. Оған дайындық барысында депутаттар үйімдестерінде және мазмұндық жағынан ауыл шаруашылықтарды атқарды. Бейінді ведомстволардың, мемлекеттік корпорациялардың өкілдерімен, өңірлерде ауыл шаруашылығының адамдарымен жұмыс істейтін аграрлық сала мамандарының көсіп-бірлестіктеріндең өкілдерімен ондаган кездесу өткізілді. Сала проблемаларын терең тануға мүмкіндік беретін материалдар жиналды.

Көріп отырганымыздай, қалыптасқан ахуал кәсіби тұрғыда қоғаммен, әсіресе өңірлердегі ауыл тұрғындарымен көнінен талқылауды талап етеді. Келешегі бар немесе келешегі жоқ ауыл деп тану сияқты ауылдың

Қазақстанның агроЕнеркесінде кешеніндегі дамыту мәселе

экспортты 7 млн тонна;

– 4 млн га егістікті суару үшін су ресурстарының болуы;

– табиги өткізу нарығының жақын орналасуы: ҚХР, Иран, Ресей, Парсы шығанағы елдері, Өзбекстан, Ауганстан.

Егер статистиканың реңде

декреттеріне қарасақ, онда ауыл шаруашылығы саласындағы жағдай

бізде жаман емес. АӘК-нің жалпы

өнімнің өклемі тек 2015 жылы

3 307,0 млрд теңгеден 2018 жылы

4 474,1 млрд теңгеге есті. Бұл ретте

ауыл шаруашылығы өнімді

өндірісіндегі есімдік

шаруашылығы өнімнің үлесі

54%, мал шаруашылығы өнімнің

жалпы үлесі 46%-ды құрады.

Ауыл шаруашылығы жалпы

өнімнің тұрақты есіү, бірінші ке-

зекте, инфляцияның және ана-

ғурьылым тиімді ауыл шаруашы-

лығы дақылдарын (дөнді-бұрша-

қы) майлы дақылдарын) есіруге

көшүдін есебінен қалыптасады.

Ірі қара мал (ІҚМ) басы санының өсуі мардымсыз – 2014 жылы 6 032,7 мың бастаң 2019 жылы 7 437,6 мың басқа дейін өсті. Ұсақ қара мал (қой мен ешкі) басының саны 2019 жылдың соңына қарай 19 092,0 мың басты, жылдың саны – 2 825,9 мың басты, құс саны – 45 197,1 мың басты құрады.

Соңғы бес жылда Қазақстандағы ауыл шаруашылығы өнімнің өндірілу 1,4 есеге ұлғайды, АӘК өнімнің жалпы экспортты 2018 жылы 24,5 %-ға артты, онын ішінде қайта өндірісінде экспортты 3,5 %-ға есті.

Сонымен қатар ауыл шаруашылығы саласының абсолюттік көрсеткіштері бол-машы дәрежеде есіп, өлемдік көрсеткіштерден айтарлықтай артта қалған.

Сыртқы саудада үлкен мөлшерде диспропорция байқалады.

Жыл сайын тауар айналымының

теріс тенгерімі тіркеледі – 500 млн АҚШ долларынан – 1 млрд АҚШ долларына дейінгі шамада, яғни

елімізгі ауыл шаруашылығы өнімінде өкелініп, аз өкетіледі.

Бұл ретте Қазақстанда өндірілген ауыл шаруашылығы өнімнің 80%-ы қайта өндемелей шикізат түрінде өткізіледі (яғни, өте төмөн қосылған құн салығымен сатылады).

Мұндай жағдай АӘК-нің барлық сегменттеріне тән. Мысалы,

мал шаруашылығы экспорттының

негізгі үлесін рентабелділігі төмөн

жөнне кейіннен қайта өңдеу үшін

шикізат ретінде пайдаланылатын

тірі мал құрап отыр.

Бұл ретте қазақстандық экспорттың орташа бағасы 1 тоннага

200 АҚШ долларынан құрайды, ал

азық-тұлік импорттының жылдық

бағасы 1 000 АҚШ долларынан асады.

Ірі қара мал, көкөністі, жеміс-жидектерді, сут өнімдерін</p

Түркістандағы онды өзгерістер

ҰЛЫСТИҢ ҰЛЫ КҮНІНЕ ДАЙЫНДЫҚ

Көрді. Саябак санының артуы шаңардың экологиялық ахуалын жөне эстетикалық бейнесин жасартуга мүмкіндік береді. Сонымен катарап, еңір басшысы бұрынды өкімдік гимаратында жүріп жатқан құрылым жұмыстарының барысымен танысты. Есімхан аланында орналасқан гимарат енді заманауи конақ үйге айналды. Өтірде туризм саласын дамыту

мақсатында жарты жылда қолжетімді де әлемдік стандарттарға сай жаңа конақ үй кешені ашылады.

Сонымен катарап, облыс әкімі

Ұлтының Ұлы күнін тойлауга да-

йындығы енір орталық Түркістан қаласында қызу жүргізу. Облыс әкімі Әмірзак Шекеев Қожа Ахмет Яссауи кесенесінің жаңынан бой көтерген «Әтноауы» алаңын аралады. Берігей жоба Наурыз тойында көлгөн қонактар мен шетелдік салхатшылар үшін тарихи

терен қазақ мәдениетімен толығырақ танысуга жасыс мүмкіндік береді. Қоңе гасыр мекенинде саз балыстарынан үйлер түрғызылып, ағаштағы күрестерден көшірілген. Қалалар мен көпір, еткелдер орнатылған, деп хабарлайды Түркістан облысы екіншінен баспасөз кызметі.

Мәртебелі меймандар мен сырт-

тан көлгөн шетелдіктер мен

шетелдіктер мен</p

